

šolskih poslopij 70—90, največ na spodnjem Štajerskem.

2. Obiskovanje šol. V omenjenem leti bilo je 164.258 otrok v dobi ali starosti za šolo; 4552 so izbrisali kot nesposobnih za šolanje. Vpisali so torej 159.706 otrok; obiskovalo šolo pa je v resnici le 151.380, torej je brez šolskega pouka ostalo 8326, t. j. 5,3 % od vseh. Najbolje tožijo šolske gospodske o pomanjkljivem obiskovanju šol v okrajih: Sevniskem, šoštanjanskem, gornjegrajskem, vranskem, mahrenberskem, konjiškem, brežiškem in ptujskem pa tudi v okolici celjskej. Pravijo, ka jih po 14—44 % izostane.

3. Učiteljstvo. Na javnih ljudskih šolah poučevalo je; zraven 3 ravnateljev 399 nadučiteljev, 546 učiteljev, 320 podučiteljev in 72 pomočnih učiteljev, dalje 5 nadučiteljic, 45 učiteljic, 242 podučiteljic in 18 pomočnih učiteljic, vkup 1650 oseb. Vse so postavno za poučevanje sposobljene razven 39.

Za poučevanje deklic v ročnih delih skrbelo se je na 414 šolah, za kar je bilo nastavljenih 285 učiteljic za ročna dela.

4. Stroški. Plača učiteljstvu zajema se iz državnega šolskega zaklada ali „fonda“ v kateri država doplačuje $\frac{2}{3}$ vseh potroškov, okraji pa $\frac{1}{3}$. Iz tega zaklada izplačalo se je učiteljstvu l. 1882/3 redne plače: 946.740 fl. starostne priklade: 63.260 fl. podpore: 1080 fl. za učiteljske okrajne knjižnice: 630 fl. za učiteljske konference: 3230 fl. in raznih potroškov: 2660 fl. vkup 1.017.600 fl.

Da imajo vrhu tega šolske občine tudi več ali manje znatnih šolskih potroškov, to je itak znano, le svota vsa ni objavljena. Samo za stavljenje novih in razširjevanje starših šolskih poslopij so od l. 1870 zaprej štajerske občine, izvzemši okraj Mauterna in Slov. Gradec, potrošile 2.720.000 fl. Svitli cesar so v teh letih v šolske svrhe v 51 okrajih podarili 29.000 fl.

Upokojeni učitelji dobivajo pokojnino iz učiteljskega pokojninskega fonda. Iz tega zaklada so dovolili mariborskemu učitelju gosp. Kranjcu popolno prejšnjo plačo kot pokojnino, vdovi učitelja g. Stuhca pri sv. Bolfanku v Ormožkem okraji 180 fl. letnine in njenej hčerki 90 fl. doneska k vzrejevanju, nadučitelju g. Udlnu v Jarenini pa prošnjo za celo pokojnino, odbili — brez pravega, nam znanega uzroka!

5. Kakšno korist ima narod od blizu $1\frac{1}{2}$ milijona letnih stroškov za male šole? Odgovori na to vprašanje so iz ust raznih polit. strank različni. Slovenci pa moramo reči: kder poučujejo narodni, verni, v lepi zloznosti z narodno duhovščino delujoči učitelji, tam smemo zadovoljni biti, zlasti hvalevredno taki učitelji

pospešujejo sadjarstvo in sploh narodno gospodarstvo Hvala in slava jim! Ali kder se šopirijo nemškutarski, nemravnstveni, zlasti pa za Judeževimi groši nemškega šulvereina roke spenjajoči učitelji, tam je tako, da se more pristojno govoriti le v državnem zboru!

Straženski.

Gospodarske stvari.

Gnojišče in gleštanje z gnojem.

Prav primerno prirejajo gnojišče na severnej strani od hleva, da je bolje v senci. Dno ali tla morajo biti tako steptana in pripravljena, da ne prepuščajo vode ter da se vsaka kapljica gnojnice secedi v gnojnično jamo. Ta sodi najbolje in naravnost pod gnojni kup. Na ta način si prihranimo prostora in jama ne zamzne. Gnojnična jama bodi s cementom vodi nepristopna narejena in obokana. Mraz škoduj cementu.

Gnojišče samo bodi od treh stranij z zidom ograjeno ali saj s prstjo zaježeno, da zrak ne prepihava. Le na onej strani bodi odprto, kjer se gnoj navaža in odvaža.

Gnoja ne smemo predebelo nanositi, k večjemu 1—1 $\frac{1}{4}$ metra visoko. In tako visoka je slobodno tudi ograja zidana ali prstena. K zidu hleva ne kaže gnoj metati, ker sicer zid škoda trpi. Zidovje sploh bodi vselej suho.

Mimo gnojišča ne sme dažni jarek blizu izkopan biti tako, da bi gnojnice odplavljal. Pravo gnojišče bi moralo imeti streho proti dežju in sicer tako visoko, da se lahko pod njo opravlja vsako delo pri gnoji. Na Bavarskem ob obrežjih reke Lech gleštajo gnoj prav izvrstno ter imajo gnojišče v prostoru, ki je z deskami trdno obit, da gnoju ne škoduje ne dež, ne solnce pa ne vetrovje.

Gnojnična jama mora biti se ve obokana ali sploh trdno pokrita s precej veliko pa dobro zadelano odprtino, skoz katero se človek, kedar treba, v jamo spusti, da jo očisti in iztrebi. Skoz ovo odprtino vpostavi se tudi sesalka ali „pumpa“ v jamo. Treba sesalko večkrat izvleči in osnažiti.

Če je gnojišče precej na višini z gnojnično jamo vred, kaže od jame cev napeljati na zdol, kder lahko gnojnice natočimo takoj v čeber in jo moremo dalje odpeljati. Tako si prihranimo vzdigovanje gnojnice s sesalko ali „pumpo“.

Gnojišče bodi bolj dolgo, kakor široko. Kako veliko bi naj bilo in kako prostorna gnojnična jama, to bodi primeno številu, plemenu in velikosti živinčet, množini stelje, potem kolikokrat se gnoj odvaža in koliko dni živino vpregamo ali na pašo gonimo, da ostaja zunaj hleva. Podrobno določiti mero gnojnični jami in gnojišču torej ni nmestno. Najbolj storimo,

če se ravna po navadah v vsakem kraju. Rajše naredimo oboje preveliko, kakor premalo. Pri jako velikem govedu zadostuje gnojnična jama $\frac{3}{4}$ kub. metra velika, če gnojnico večkrat odpeljamo. Tisoč kilo sena pa 300 kilo stelje daje blizu 3000 kilo frišnega gnoja.

Trojno škodo trpi kmetovalec, ako svoj gnoj slabo glešta.

Najprvije, ako gnoj močno prhni ali se smodi. Kajti veliko ogljika in ogljikove kisline izhlapi v zrak. Gnoj mora po malem prhneti v njivi pa ne na gnojišči. Na njivi pouzročuje takšno prhnenje več ali manje gorkote in vsakako mnogo ogljikove kisline, ki upliva razkrojljivo. Smodi se naj gnoj na njivi, kder zemljo rahlja, a ne na gnojišči, kder to zelo nič ne koristi, ampak gnoj le masten dela. V suho, peščenato zemljo sodi pa itak frišen gnoj, to je takšen, ki je malo sprhnet ali zasmojen. Kajti on ima v sebi mnogo ogljika ter pomnožuje prst na njivi in tiste snovi, ki vodo zadržujejo, kar je ob časi suše in sploh po leti jako važno.

Pravijo: s frišnim ali svežim gojem, to je takšnim, ki še ni začel trohneti ali smoditi se, pognojena njiva prenaša največ suše. Glavni uzrok temu so pomnožene tiste snovi, ki vodo zadržujejo. Nadalejšnji uzrok pa je hitra rast korenin spomladi, ko setev poganja. Korenine v tako pognojeni zemlji krepko rastejo in globoko prodirajo v zemljo, katero je sveži gnoj bil vzrahljajal.

Dostaviti pa hočem, da izsušenje njiv zadržuje prav zdatno, ako na njih površji večkrat kaj delamo, zlasti okopavamo, plevel ruvamo. Zgornja 2—3 centimetre debela plast se sicer kmalu osuši, kakor pepel, pa to nič ne dene. Kajti globljeje plasti so tako pokrite in vstop gorkoti in suši zabranjen. Skoz rahlo plast zemlje ne more vlažnost uhajati, ne prehajati na drugo plast iz globljine, ker ste predaleč narazen. Drugače pa je, če trda skorja odeva njivo. Tukaj se vsa zemlja globoko izsuši. —

Gori omenjena izguba ogljikovih snovij v gnoji pa ni vsakej njivi na škodo. Ta izguba za močno prstena zemljišča ni znatna, še menje za travnike. V dokaz nam tukaj služijo umetna gnojila, ki travnikom močno hasnijo pa vendar nimajo nič prstenin v sebi. Teh tudi ni treba, kedar na primer uže izgnanim setvam gnojimo. Več škodujejo njivam naslednje izgube pri gnoji.

Kedar leži gnoj v suhih kupih, tedaj se ugrije. To se vrši vsled razkrojitve ogljikovih snovij, katere se nahajajo v blatu in v nastelji. Ne samo voda, ampak tudi mnogo dušika uhaja iz gnoja kot ogljiko-kisli amonijak in žveplov amonij. Ta izguba je neznano škodljiva. Kajti rastlinam je treba veliko dušika, ako hočemo, da nam veselo rastejo. Pomanj-

kuje njivi dušika, bodi drugih hranilnih snovij nakupičenih kolikorkoli, ne raste vendar nič. (Konec prih.)

Vrednost raznih kuril.

Ako se kurivna moč gabrovine ali gabrovega lesa za jednoto za primerjanje z 1000 znamenjuje, tako imajo razne lesovine sledečo kurivno moč: Javor 1011, bukva 966, hrast 960, jesen 886, breza 855, bor 697, jela 690, olša 600, trepetlike 570, vrbe 508. 325 kubičnih metrov gabrovine ima isto kurivno moč, kakor 1040 kilogramov premoga. Nasproti angleškemu premogu ima česki za 16 procentov manj kurivne moči. Kurivna moč šote je zelo odvisna od njene kokovosti. 3 $\frac{1}{2}$ kubičnih metrov bukovega lesa ali 1 $\frac{1}{2}$ kubičnega metra dobrega premoga ima toliko kurivne moči kolikor 176 kubičnih metrov slabega, 835 kubičnih metrov srednje in 46 kubičnih metrov najboljše šote.

Kako črve od povejenega mesa odvracati. Povojeno meso, katero se je poprej vse plesnobe osnažilo, ako se je taka na mesu naredila, se dobro očista in potem v presejani, lesni pepel najbolje leskov pepel položi. Meso se more poprej tudi v papir zaviti, da pepel ne pride v neposredno dotiko z mesom.

Sejmi. 30. nov. Svičina, 1. dec. sv. Anraž v Slov. goricah. Celje, Maribor, Rogatec, Strass, Veržej, Bizelsko, 2. dec. Konjice, 3. dec. Planina, sv. Tomaž nad Veliko nedeljo, 4. dec. sv. Barbara v Halozah. Na polji, Radgona, Zeleni travnik, 6. dec. Dobrna, Lučane, Cmerrek, sv. Miklauž v Susilah, Vozenica.

Dopisi.

Iz Maribora. (Slov. pevsko društvo) je v nedeljo 23. t. m. popoldne zborovalo v tukajšnji čitalnici. Predsednik čitalničin, g. dr. Orozel pozdravi številno navzoče društvenike in podpornike v imenu čitalnice in mariborskih Slovencev prav prisrčno, povdarja njegovo važnost in visoki pomen ter mu želi zmagovito: Naprej! Zatem govori predsednik osnovalnega odbora, g. Romih, obširneje o pomenu potrebi in koristi novega društva: pred vsem bode skušalo narod buditi, narodnjake k mejsobnemu spoznavanju zbirati, zlasti pa nježni spol zanimati za narodno reč, sploh narodno slovensko petje gojiti in med narodom pospeševati. V to svrhu se mora dežela prepreči z mrežo pevskih zborov. Iz sedeža društvenega se vsakemu določijo sekirice izbranim pesmam, kapelnik obišče 14 dni pred glavno sejo vsak odbor, da mu uredi pevske vaje — in sedaj je uže umogočeno, da se bode petje slišalo,